BIRÓ

ZOLTÁN.

A Máramarossziget m. kir. erdőigazgatóság kerületének gazdasági viszonyai.

DK
288

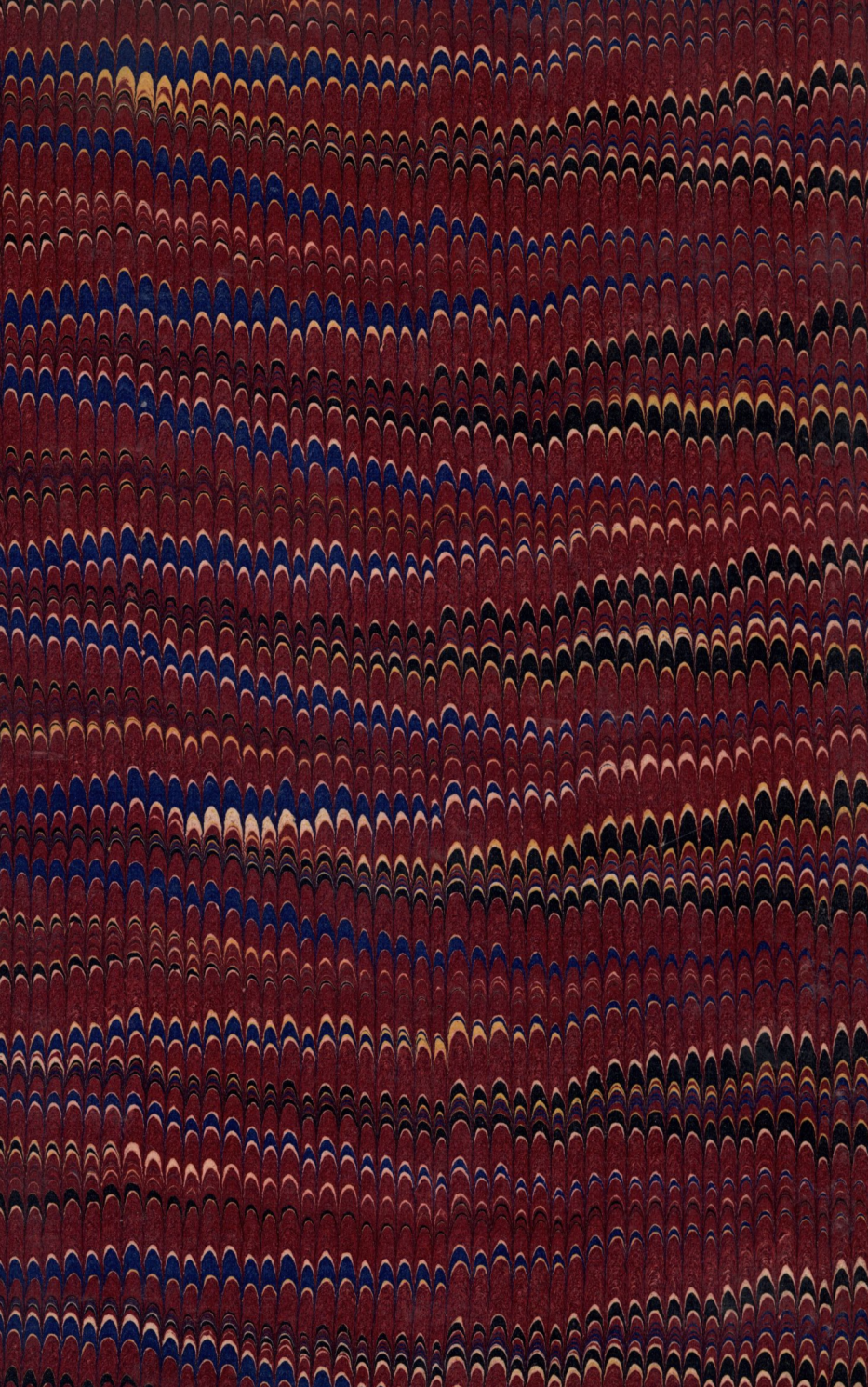

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

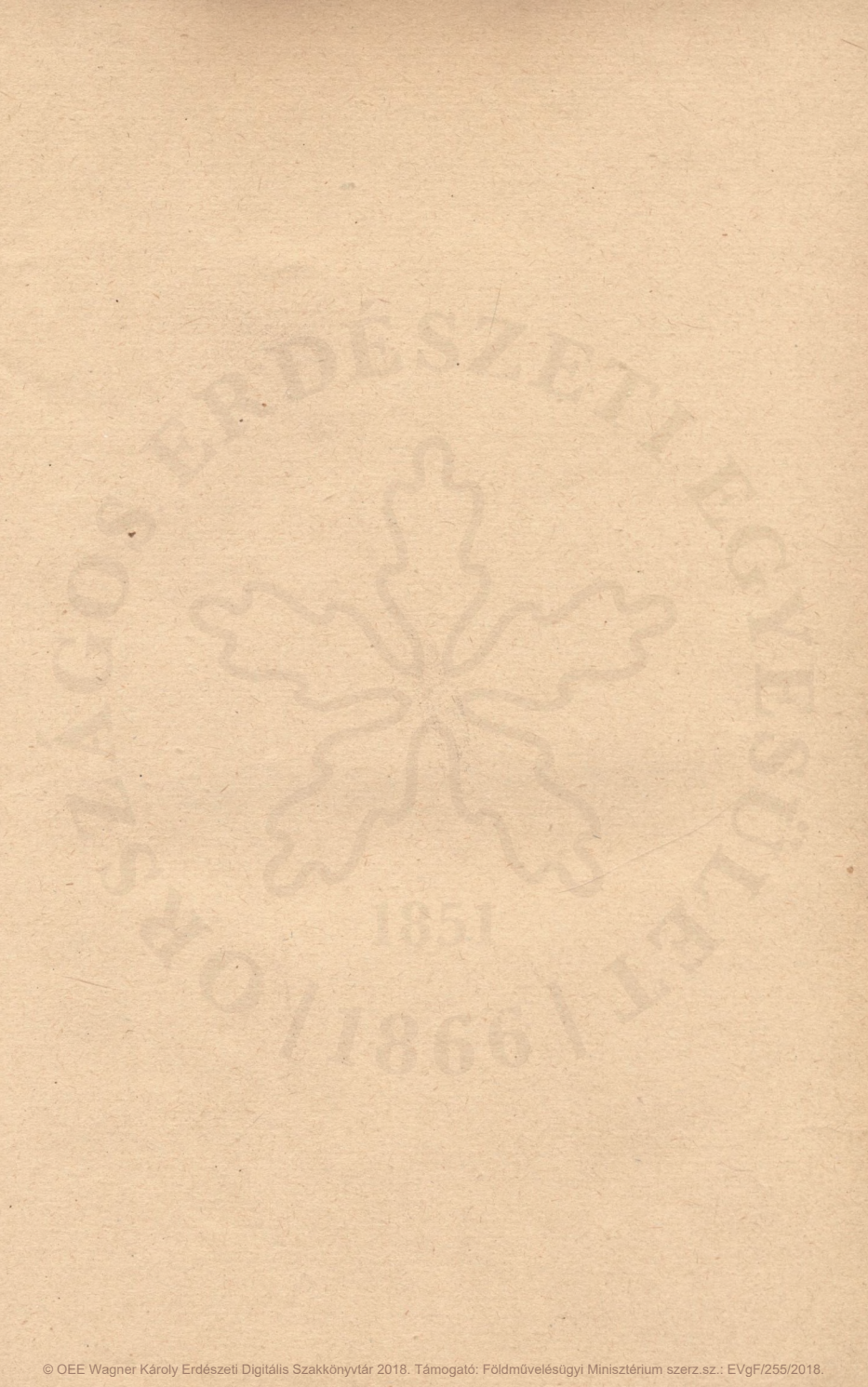

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

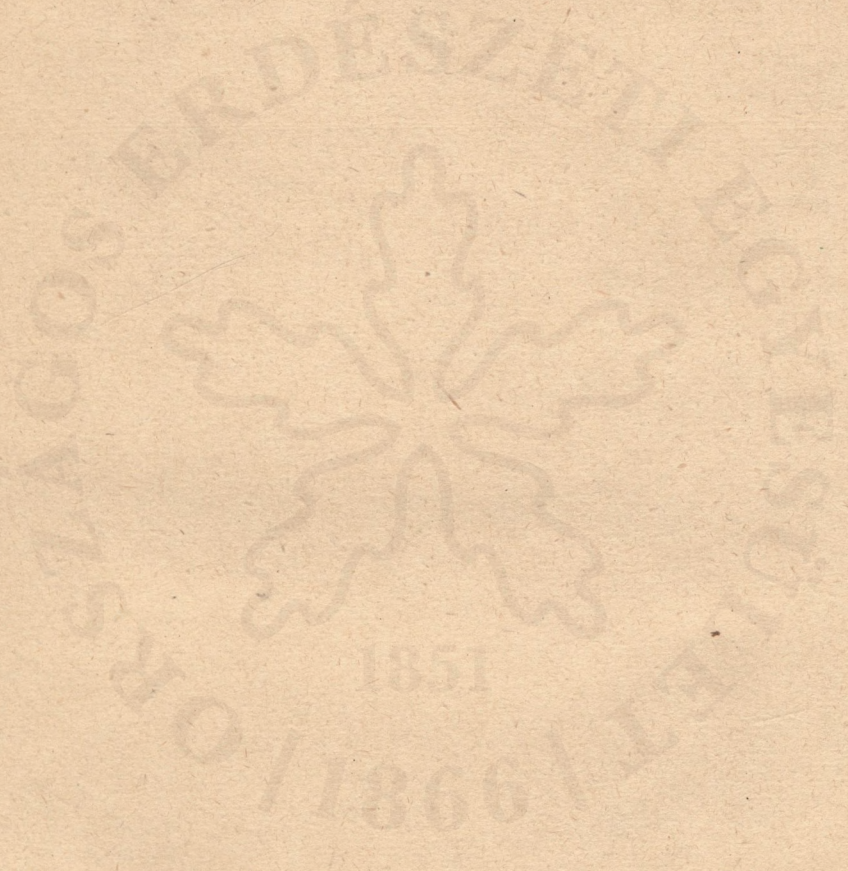

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

OEE Könyvtár
ÁII.EII. 2018

A MÁRAMAROSSZIGETI

M. KIR. ERDÖIGAZGATÓSÁG

KERÜLETÉNEK GAZDASÁGI VISZONYAI.

A SELMECZBÁNYAI ERDÉSZ-AKADÉMIAI HALLGATÓK 1904. ÉVI TANULMÁNYI KIRÁNDULÁSA ALKALMÁBÓL IRTA;

BIRÓ ZOLTÁN,
M. KIR. ERDÉSZ.

Dk. 334.

6 táblázattal és a máramarosi kincstári erdők átnézeti térképével.

1904.
SICHERMANN MÓR
Máramarosszigeten.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: ÉVgF/255/2018.

OEE Könyvtár
Áll.Eil. 2018

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
1851
/1866/

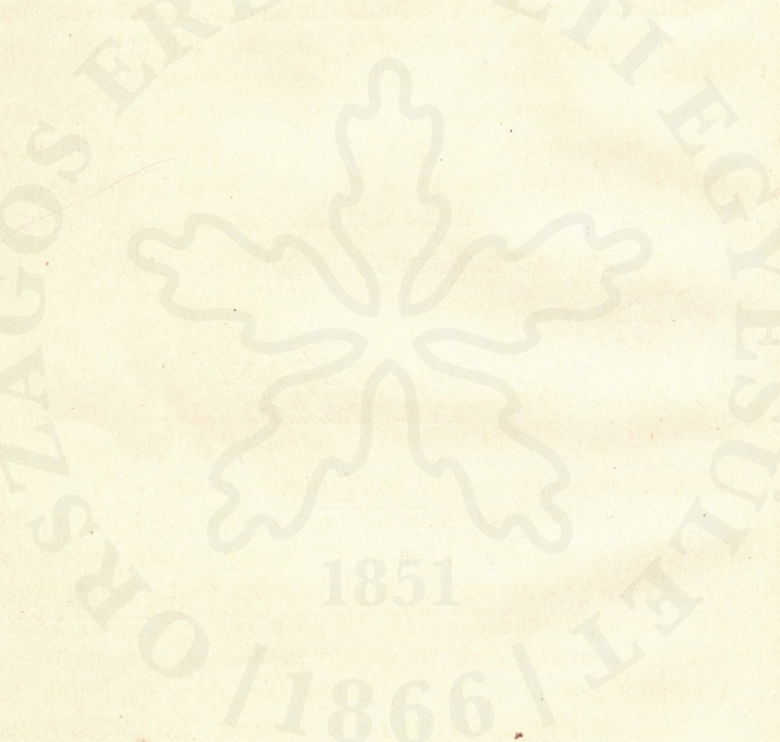

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

BEVEZETÉS.

Máramaros vármegye egyike hazánk legerdődusabb megyéinek. Területe 10,354·9 □ kilométer, vagyis 1.799,682 kh. Ebből erdő 926,250 kh. Az összes terület 51·48 százaléka.

A magyar államkincstár máramarosi erdőbirtoka 520,685·6 kh., tehát a vármegye területének 28·93 százalékát képezi. Müvelési ágak szerint a kincstár birtoka a következőképen oszlik meg:

Erdő — — — —	444,711·0	k. hold
Havasi legelő — —	55,568·6	„ „
Legelő — — — —	5,042·3	„ „
Rét — — — — —	9,648·6	„ „
Szántó — — — —	2,657·3	„ „
Belsőség — — —	494·7	„ „
Terméketlen — — —	2,563·1	„ „
Összesen	520,685·6	k. hold.

Kezelés tekintetében ezen erdőbirtok 3 részre oszlik.

Az északkeleti rész a máramarosszigeti erdőigazgatóság kerületét képezi, az észak-nyugati és részben déli rész a bustyaházai erdőhivatal kerületét és végül a szatmármegyei határmentén, a nagybányai főerdőhivatallal szomszédos rész ez utòbbi kerülethez tartozik.

A magánerdők 481.539 k. holdat foglalnak el. Ebből 125 község határában 393 erdőbirtokosnak összesen 231,091 k. holdat kitevő erdeje állami kezelés alatt áll.

A magán kezelés alatt álló erdő 250,448 k. hold kiterjedésü.

Hogy a rendszeres kezelés alatt álló erdő közgazdaságilag mily fontos, legjobban igazolja az a körülmény, hogy Máramaros vármegye legjobb módu községei azok, amelyek határaiban a kincstári erdők zöme terül el s amelyek rég idő óta tartamosan kezeltetnek és legszegényebbek azok a községek, ahol a rendszertelen kezelés (rablógazdaság) az erdőket évtizedekre terjedőleg tönkre tette.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A kincstárnál a nép télen-nyáron állandó munkát talál a f-termelés, szállitás, erdősités és épitkezéseknél. Azonfelől a kincstár saját községeit, sőt a szomszédosokat is méltányos bérletekkel támogatja s a nagy kiterjedésü havasi legelőket a közelebbi községek lakóinak rendkivül olcsón adván bérbe, illetve bárcza mellett való használatra, a nép egyik legjelentékenyebb kereset forrását, a marhatenyésztést is nagyban előmozditja.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

I. ÁLTALÁNOS RÉSZ.

A máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság kerületéhez tartozó kincstári erdők az északkeleti Kárpátok déli lejtőin az északi szélesség $47^0 43^1$-től $48^0 28^1$-ig és a Ferrótól számított keleti hosszuság $41^0 25^1$-től $42^0 34^1$-ig terülnek el és a Tisza folyó forrásvidékét foglalják magukban.

Északon, északkeleten és keleten Galicziával nyugaton és északnyugaton a bustyaházai m. kir. erdőhivatal kerületével, a többi irányban pedig Máramaros megye magánbirtokosaival szomszédosak.

A kincstári erdőbirtok néhány kisebb birtoktesttől eltekintve három, nagyobb összefüggő tömegben fekszik.

Az egyik a Tisza jobbparti rész, mely a Taracz folyó keleti vizválasztójától és a galicziai határtól a Repegó, Lazescsina, Fekete- és egyesült Tisza folyók mentén végighuzódó magánbirtokokig terjed s a Feketetisza forrásvidékét, valamint a Kaszó és Sopurka patakokat s a Fekete és egyesült Tisza jobbparti mellékpatakjait foglalja magában; a másik a Tisza balparti rész, mely az emlitett magánbirtokoktól az ellenkező oldalon a galicziai határig s a Rusz vizének jobbparti vizválasztójáig terjed s magában foglalja a Lazescsina forrás vidékét, az egész Fehértiszát s a Tisza jobbparti mellékpatakjai mentén, valamint a Visó torkolata és a Róna forrásvidéke körül fekvő kincstári birtokot.

A harmadik rész a Vasér forrás vidékét zárja magába s ehez sorolandó a Rusz folyó felső részén a csak a folyó évben megvásárolt kincstári birtok is, mely összekötő kapocs gyanánt a 2-ik és 3-ik rész között az összefüggést van hivatva megteremteni.

A fatenyészet felső határán tulemelkedő hegyóriások magvát 4 hosszabb hegyláncz és a három vizválasztóból kiemelkedő hegycsoport képezi, melyeket egymástól mély hágók, helyenkint hosszu ellaposodó gerinczrészletek választanak el.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Legnagyobb tömegü a Szvidova hegycsoport, melynek nyulványai a Taracz, Sopurka, Kaszó és Tisza vizválasztó gerinczeit képezik. Legmagasabb csucsa az 1863 m. magas Blizznicza.

Ehez csatlakozik az Okola nyeregtől a Csorna-Kleva havas gerincze, mely keletfelé fokozatosan ereszkedik egész a jabloniczai hágóig, melyen át az állami ut s egy mellék völgygyel odább a Kőrösmező-határszéli vasut kötik össze Magyarországot Galicziával.

Néhány kilométernyi lankás gerincz részlet után hirtelen emelkedéssel mered égnek az itteni kincstári birtok legmagasabb pontja a 2058 m. magas Hoverla, mely egyuttal kiinduló pontját képezi az erdőigazgatóság legmagasabb gerinczének s mig egyik ága vizválasztót képez a Fehér- és Feketetisza között, a másik ága mindenütt 1700 m.-en felüli magasságban s 4 helyütt emelkedve a 2000 m. fölé, országhatár gyanánt halad egész a 2026 m. magas Csorna-Horáig. A Csorna-Hora meredek lejtői a lapos Vipcsinai nyeregbe vesznek el s innen indul ki lankásan, hol emelkedve, hol esve, helyenkint néhány 100 méter széles erdőpásztáktól megszakitva az a hosszu havasgerincz, mely országhatárt képez egész a Czibó patak forrás vidékéig.

A három vizválasztóból kiemelkedő hegycsoport magvát az 1940 m. magas Pop Iván, az 1961 m. magas Farkin és az 1839 m. magas Torojága képezik, melyek közül az első a Visó és a Tisza, a második a Kirva és a Szokoló, az utolsó pedig a Borsa és a Vasér közötti vizválasztóból emelkedik ki s mindegyik számos hatalmas mellékpatakkal gazdagitja az illető folyókat.

A vizrendszer az összes kincstári birtokok közől tán legegységesebb, a mennyiben az alig 1500 holdat kitevő körtvélyesi és a kőháti birtok kivételével az egész kerület vizi utjai Máramarosszigetig a Tiszában futnak össze.

Ugyanez mondható a közlekedési eszközökről is.

Lejtviszonyok tekintetében az összes birtok a — máramarosszigeti és rónaszéki erdőgondnokságok kivételével — magas hegységi jellegü. A főpatakokra hajló meredek hegyoldalak legnagyobb részt lapos, hosszu hegyhátakba mennek át, lankásabb helyek csak a patakok legfelső folyása mentén találhatók.

Tengerszin feletti magasság 214—2058 méter.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Az alapkőzet legnagyobb részben kárpáti homokkő és agyagpala, helyenkint quarczitok, mész- és conglomerát.

Az éghajlat nedves, hüvös ; tartós száraz és meleg időjárás csak őszfelé szokott lenni. Az évi csapadék 7—800 mm., de az erdősebb részeken (Vasér, Gyertyánliget) az 1000 mm.-t is meghaladja.

II. A MÁRAMAROSI ERDŐGAZDASÁG RÖVID TÖRTÉNETE.

Az eredetileg a „Részek"-hez tartozott megye bányászati termékekben, főleg konyhasóban való gazdagsága folytán, de másrészt mint királyi vadászterület is királyi birtokot képezett, mely valószinüleg — ép ugy mint a többi királyi javak — hosszu időn át bérlet utján lett értékesitve.

A XVII. század harczainak gyakran volt a megye is szinhelye, ép ezért irott emlékeink ebből az időből alig vannak.

Ezekben az időkben az itteni birtok gazdát vajmi gyakran cserélhetett s igy rendszeres kezeléséről alig lehetett szó.

Az első kincstári hivatal valószinüleg a „Részek"-nek 1730-ban az anyaországhoz történt kapcsolása után állittatott fel.

Erre enged következtetni az a körülmény, hogy a XVIII. század közepéről már vannak hivatalos irataink, térképeink.

Rendszeres erdőgazdaságról természetesen ebben az időben még szó sem volt s az akkor fenállott kir. kincstári kezelés (Regia Cameralis Administratio) az erdővel egyáltalán csak annyiban törődött, hogy innen kellett neki a sószállításhoz szükséges tutajokat beszereznie. Bányafának — kivált az előhegységi vidékeken levő sóbányákban — csak is az akkor még nagyobb mértékben előjövő tölgyet használták.

A sószállitásra inkább a középkoru, nem tulnagy méretü, jobb teherbiró lúcztörzseket használták, m. p. a könnyen hozzáférhető helyekről ; a tulméretü lúczot és a nehezebb jegenyefenyőt pedig visszahagyták.

Az ily gazdálkodás mellett azonban csakhamar letaroltattak a fővölgyekre hajló lejtők s minthogy az itteni nép akkor tájban főleg csak állattenyésztéssel foglalkozott s az erdei munkát csak mellékfoglalkozásképen s az urbéri kötelezettségből kifolyólag végezte, csakhamar beállott annak a szükségessége, hogy a félreeső,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nehezen megközelithető helyekről kiszállitandó tutajfa termeléshez ahhoz értő munkásokról kellett gondoskodni.

Ezen szükség által kényszeritve kezdte a kincstár a XVIII. század végén Ausztriából, később Szepes megyéből az erdei munkásokat betelepiteni.

Ily munkástelepek Németmokra, Királymező a bustyaházai kerületben, a máramarosszigeti kerületben pedig Kőrösmezőre, Rahóra, Bocskóra és Visóra lettek német munkások betelepitve.

A tutajfa hiánya kényszeritette a kincstárt arra is, hogy a meglevő erdőbirtokait ujak szerzésével nagyobbitsa. Ennek a kényszerüségnek a behatása alatt szerezte meg állitólag a bruszturai erdőket, később 1775. évben a vaséri erdőbirtokot.

Hogy mily értéke volt abban az időben az erdőnek, legjobban igazolja a vaséri 31,000 holdas erdővétel, amelyet a kincstár a visói közbirtokosságtól 3000 R. forintért (kb. 6000 k.) és néhány havasért szerzett meg örök áron.

Az uj erdővásárlások azonban még mindig nem látszottak biztositani a sószállitáshoz elkerülhetetlen tutajfa szükségletet, arról kellett tehát gondoskodni, hogy a letarolt erdők helyén idővel ujak keletkezzenek, az értelmesebb munkaerő betelepitésével tehát egyidejüleg az erdőfelujitásának és uj erdők telepitésének nyomaival is találkozunk.

Az erdőfelujitása akként eszközöltetett, hogy a középméretü törzsek kiszedése után a tulságos vastag törzsek mintegy magfáknak hagyattak vissza, a vágások a legeltetés ellen tilalmaztattak s a mikor a bevetődés megtörtént, az egész terület, a fiatalos csoportok kivételével tarra vágatott.

Később a közelebbi helyeken mesterséges uton, foltvetéssel próbálnak fenyveseket létesiteni, kivált a tüzifának, szénfának letarolt bükkösök helyén. Egyideig a fiatalos ápolására is gondot forditanak s a munka keresztülvitelét egy egy központi tisztviselő által 3—4 évenkint ellenőriztetik.

Hogy ezek a központi tisztviselők már akkor meglehetős magas szakképzettséggel birtak, bizonyitja az egyiknek maig is fennmaradt s egy ilyen ellenőrző bejárásról szóló jelentése, mely megállapitja, hogy a havas alatti erdőben gyüjtött mag minősége sokkal silányabb, hogy a más vidékekről behozott magról kelt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vörösfenyő bár a fagytól gyakran szenved, a lucznál jobban növekszik.

Jelenti továbbá, hogy a telepitett fiatalost, fel kellene szabaditani, hogy egyes helyeken a tulságos erős takarás miatt a mag nem kelt ki, végül megállapitja, hogy a kezelő erdész által kitüzött vágás elhelyezése nem felel meg a gazdálkodás kivánalmainak.

Tehát tarvágásos gazdálkodást is üztek vetés utján való mesterséges felujitással.

Később amikor a nép az erdei munkát a betelepitett német munkásoktól eltanulta s a magánerdőkből származó és sószállitásra alkalmas tutajokat a kincstár évenkint előre megállapitott árért átvette s a közlekedési eszközök, kivált a vizi utak féjlődése folytán a távolfekvő kiterjedt erdőségek is hozzáférhetőkké lettek, a tutajfában megszünt a hiány s az effelett való aggodalom egy csapásra eloszlott, a felujitást ismét csak a természetre bizták s ujból a rendszertelen szálalásra tértek át.

Az administratiot ebben az időben a bánya-, só-, jószág- és erdőigazgatóságnak alárendelt 4 erdőhivatal (Bocskó, Rahó, Visó, Királymező) később 6 erdőhivatal (az előbbieken kivül Kőrösmező és Bustyaháza) s az ezek alá rendelt gondnokságok (Försterei, Bezirk) végzik, az érintkezés nyelve az alantas hatóságokkal a német, a felettes hatósággal s az ügyészséggel a latin, a politikai hatóságokkal a magyar, mig az 1849. augusztusában kelt kormányrendelet az egész ügykezelés nyelvévé a magyart teszi. Pünkösdi királyság! 1850. tavaszán az egész vonalon a német szó dominál s csak a 70-es évek szoritják azt ki, remélhetőleg véglegesen.

A közlekedés terén az elnyomatás kora jelentékeny vivmányokat hoz. Ebben az időben épül ki a Tisza völgyén át Galicziába s a Visó és Borsa völgyén át Bukovinába vezető állami ut. De, bár ez a vidék helyzetén sokat lendit s a fakeresletet nagy mértékben fokozza, az erdészetnek nem hozza meg a várva-várt fellendülést.

Az ujból jelentkező fahiánytól félve 10—10 évenkint revisiókat foganatositanak ugyan (ebből a korból valók első állabtérképeink), a kihasználás menetében némi tervszerüség mutatkozik, s a természetes uton be nem erdősült területeket hóra való vetés vagy foltvetés utján iparkodnak felujitni, de a kihasználás mérvére nézve továbbra is a sószállitás faszükséglete az irányadó. A sóval meg-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

terhelt tutajokat a sónak beraktározása után a Tiszamenti sóhivatalok adják el, mint a hasznavehetetlenné vált fakó szekereket.

A 70 es években Máramarosszigetig kiépült vasut a sószállitást eltereli ugyan a vizi utról, s az erdészetet különálló gazdasági ággá emeli, de a végleges felszabadulást csak az erdőtörvény s a közös igazgatóságnak 1881. évben történt megszüntetése, illetve a máramarosszigeti erdőigazgatósági és a bustyaházai erdőhivatali kerületek szervezése hozza meg.

Az ekkor felszabadult erdészet egymásután háritotta el utjából a fejlődését gátló akadályokat. A 80-as évek ideiglenes üzemterveit az 1893—1896. években a most érvényben levő rendszeres gazdasági tervek váltják fel, a régi hátralékok pótlása folytán felszaporodott erdőmüvelési munkák költségei 5 év alatt az évi 55,000 koronáról 120,000, majd 130,000 koronára emelkednek.

III. JELEN ÁLLAPOT.

a) **Terület adatok.**

Az erdőigazgatóság területe az 1903. év végével, az évi jelentés adatai szerint 281,377·81 kat. holdat tett ki. Ebbe a területbe azonban nincsenek beszámitva 1. a f. év februárjában megszerzett havasmezői uradalom 16,160·54 k. holdnyi területe; 2. a felosztott középapsai közbirtokosságból eddig megszerzett 2,029·21 erdőterület; 3. a vaséri erdőgondnokság kerületében magánosoktól megvásárolt 718·58 k. hold havasterület, melyeknek beszámitásával az erdőigazgatóság jelenlegi területe 300,286·14 k. holdat tesz ki.

Müvelési ágak szerint ez a terület a következőképen oszlik meg:

Beltelek	420·56	kat. hold	= 0·14 %
Szántó	2.168·87	„ „	= 0·72 „
Rét	6.657·56	„ „	= 2·22 „
Legelő	2.578·20	„ „	= 0.86 „
Havas	41.919·35	„ „	= 13·96 „
Terméketlen	1.752·95	„ „	= 0·58 „
Nem erdő összesen	55,497·49	kat. hold	= 18·48 %
Erdő	244.788·65	„ „	= 81·52 „
Főösszeg	300.286·14	kat. hold	= 100·00 %

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

b) Üzemmód és vágás forduló.

Az erdőigazgatóság kerületéhez tartozó erdőkből 28151 kat. hold terület, vagyis az erdőterületnek 11·5%-a véderdőnek van minősitve. Ezeknek legnagyobb része a havasok alatt terül el s csupán 3 helyen volt szükség arra, (egy a vaséri, egy a bocskói és egy a kevelei erdőgondnokságban) hogy a talaj sziklás és rendkivül meredek voltánál fogva alacsonyabban fekvő részek is véderdők gyanánt jelöltessenek ki.

Ez utóbbiakban a használat teljesen szünetel, a havas alatti véderdőkben pedig csupán az öngyérülés folytán keletkezett feküfa, esetleges széldöntések és tövön aszott törzsek fordittatnak a havasi pásztorok tüzelő- és épületfa szükségletének fedezésére.

A 216.637. kat. holdat kitevő használati erdők tarvágásos szálerdő üzemmódban kezeltetnek.

A vágás forduló a legnagyobb részben fenyő erdőkből álló üzemosztályokban 120 évben van megállapitva, mivel ugy a helyi termőhelyi viszonyoknak, mint a gazdaság czéljának (lehetőleg nagy méretü épület és müszerfa nevelése) ez felel meg legjobban.

A legnagyobb részben bükkösökből álló üzemosztályokban, valamint a fejérpataki erdőgondnokság fenyves üzemosztályában a vágás forduló 100 év, hogy az előbbieknél a faállománynak értékesebb fenyvesekké és tölgyesekké való átalakitása mielőbb foganatositható legyen, az utóbbinál pedig, hogy a rendkivül kedvezőtlen korosztály viszonyokon mielőbb segiteni lehessen.

80 éves vágásforduló csupán a szigeti erdőgondnokság egyik (78 k. holdas) üzemosztályában alkalmaztatik.

c) Fanem.

Állomány-alkotó fanem az erdőigazgatóság kerületében a lúczfenyő, bükk és kocsánytalan tölgy.

A lúcznak elmaradhatatlan kisérője a jegenyefenyő, mely azonban nagyon kevés helyütt éri el az 0·1 elegy arányt s elegyetlen állományokban nem fordul elő.

Az értékesebb kemény lomb fanemek közül a közönséges kőris, a korai és a hegyi juhar, némi szil és az alsóbb részeken kevés gyertyán fordul elő, mindezek azonban csak szórványosan és a záródásba be nem számitható mértékben.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A friss vágásterületeken, fiatalosokban és rétek szélein fellépő különféle füz, nyár, nyir, berkenye és égerfajok csak gyomnak tekinthetők. A havasokon nagy területeket boritó havasi éger és henyefenyő csak talajvédelmi szempontból birnak fontossággal.

Az összesen 216,637 k. holdat kitevő használati erdőből a tölgy 3.976 k. holdat (1·83%) a bükk 77.494 k. holdat (35·77%) és a fenyő 135.167 k. holdat (62·40%) foglal el

d) Fatermési és növekvési viszonyok.

Az erdőigazgatóság legalsó részein a kocsánytalan tölgy természetes előfordulási helyein jön elő, de bár helyenkint 150—200 éves, sőt idősebb ép törzsek is fordulnak elő, átlagban 140—150 évnél hosszabb fordulót előnynyel nem bir meg.

A nem elég mély talajban a karógyökér ilyen korban a sziklaágyhoz ér, kivész s a törzsön a csucsszáradás jelenségei kezdenek mutatkozni, az ilyenkor már meglehetősen csekély növedék alig fedezi azt az apadékot, ami egyes törzsek kidőlése s a minőség romlása folytán előáll.

A 140—150 éves korig azonban a tölgy ugy vastagságra, mint magasságra nagyon szépen növekszik és a vágható állományokban ilyen korban 35—60 cm. mellmagassági átmérő és 16—26 m. müfára alkalmas magasság mellett kat. holdankint 200—280 tömörköbméter fát kapunk nyers fatömeg gyanánt. Ebből a kihozható fatömeg 70—80%-ot tesz ki

A bükkösök, melyek legnagyobb tömegben a Sopurka és Kaszópatakok medenczéjében s a Tisza völgyén Berlebástól Borkutig jönnek elő, legnagyobb részben őserdők, melyeknek közelebbi részei át lettek szálalva.

A faanyag minősége — épen tulkoros voltánál fogva — gyenge.

A 90—100 éves törzsek legnagyobb részén már az álgeszt képződés s a fehér, vagy vörös revesedés jelei mutatkoznak s ezért müfának csak csekély mértékben, tüzifának azonban még mind jól használhatók. Átlagos fatömegük a legkülönbözőbb méretek mellett holdankint 180—280 tömör m^3, melyből a dorongfa beszámitásával 65—70% hozható ki.

A lúczfenyő növekvési viszonyai a nagy kiterjedés s a termőhely és tengerszin feletti magasságban mutatkozó nagy különb-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ségek folytán rendkivül változók. A termőhelyi osztályok körülbelül az általános fatermési táblák III—VII. osztályainak felelnek meg.

A jelenleg kihasználás alatt álló erdőrészekben — melyeknél azonban vagy a szabályos záródás, vagy a vágási kor nem teljes — a nyers fatömeg holdankint 200–520 tömör m^3 között ingadozik, melyből tiszta faanyag gyanánt (a kéreg, ágfa, csucs, hasznavehetetlen törzsek, szállitási eszközökhöz szükséges faanyag stb. leütésével) 50—70% hozható ki.

Az egyes törzsek méretei nagyon változók. Mig közvetlen a havas alatt levő erdőkben az átlagmagasság a 18—20 m.-t ritkán haladja meg, az alsó részeken 36—38 m. átlagmagasság mellett 40 m.-es, sőt ennél magasabb törzsek is találhatók.

Vastagsági méretre az egész vékony rudfától a 80—100 cm. középátmérőjü hidgerendáig minden feltalálható.

Az erdőtalaj — csekély kivétellel — jó minőségü s kivált a fenyőféléknek nagyon megfelel. A termelt lúcz épület- és müszerfa minősége kiváló.

Az alárendelt mennyiségben előjövő jegenyefenyő, mivel fája nehezebb, kevésbbé ágtiszta s nehezebben gyalulható, a kereskedelemben nem oly keresett, mint a lúcz.

Az erdőnek a növény és állatvilághoz tartozó ellenségei az itteni középkoru és idősebb állományokban lényegesebb károkat még eddig nem okoztak.

Az elnyomott vagy külső erőszak által megsérült és a kiaszott törzseket megtámadják ugyan az elősdi gombák és rovarok, de olyan nagy mérvben még egyik sem lépett fel, hogy számbavehető kárt okozott volna.

Ennek oka egyrészt a rendkivül nedves tavaszi és nyári időjárásban keresendő, mely a rovarok szaporodásának nem kedvez, másrészt pedig abban, hogy a természetes előfordulási helyükön s teljesen nekik megfelelő helyen települt fanemek ellenálló képessége sokkal nagyobb, mint az olyan helyeken, hová mesterségesen telepittetnek be.

Érzékeny és elég gyakori károkat okoz azonban — a luczosok nagy ellensége — a szél, mely 1868-ban Kőrösmezőn 4000, 1885-ben Bogdánban és Kőrösmezőn mintegy 1400 és 1902—1903-ban a Vasér völgyén mintegy 300 hold luczost döntött ha-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lomra s kisebb-nagyobb károkat — ugyszólván minden évben okoz.

Ez ellen ujabban a jegenyefenyőnek nagyobb mértékben való telepitése által igyekszünk védekezni.

A fiatal állományoknak legnagyobb ellensége az ujabb időben több helyütt tulságos mennyiségben elszaporodott szarvas, mely a friss ültetéseket lerágja, kitapossa s kivált a jegenyefenyő telepitését helyenkint teljesen lehetetlenné teszi.

A 40—80 éves állományok egyes helyein a medve is észrevehető károkat okoz, amennyiben a törzsek legalsó részét, néha 2—2·5 m. magasságig lehántja, amitől, ha nem is pusztul el teljesen a fa, a törzs alsó legvastagabb része müfára alkalmatlanná válik.

e) Hozadék területe és fatömeg.

Az erdőigazgatóság szabályos egy évi hozadék területe a rendszeres gazdasági üzemtervek szerint 1760·37 kat. hold s a hozadék mennyisége 188.980 tömör m³ épület és müszerfa, 137,284 tömör m³ tüzifa.

Evvel szemben az 1902. évben kihasználtunk 1709 kat. hold területet s ezen termeltünk 210 419 tömör m³ épület és müszerfát és 124,236 tömör m³ tüzifát, melynek értékesitéséből az 1903. évben 2.596,358 korona folyt be, mig a termelési és szállitási költségek 1.592,838 koronát tettek ki, tiszta jövedelem gyanánt tehát 1.003,520 korona maradt.

Átlagban az erdőigazgatóság hozadéka, ha az összes előirt kihasználásokat foganatositjuk, 200,000 tömör m³ fenyő épületi és müszerfára 3000 m² tölgy, juhar és kőris müfára és 150,000 m³ bükk tüzifára tehető.

f) Fatermelés, szállitás és értékesités.

1. Fenyő épület és müszerfa.

Az erdőigazgatóság kerületében a fenyő épület és müszerfa rendszerint tavaszszal közvetlenül a nedvkeringés megindulta után lesz döntve. Téli döntés csak kivételes esetekben és rendszerint csak kisebb területeken alkalmaztatik.

Előnyei ennek az eljárásnak, hogy a tavaszszal döntött fa a következő tavaszig sokkal jobban kiszárad, hogy nem megy ak-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kora fatömeg tuskó gyanánt veszendőbe, mint télen az 1—1·5 méter magas hóban, végül a tavaszszal döntött, tisztára hántott fa sokkal tetszetősebb szint nyerve, jobb áron lesz értékesithető s a kéreg sem vész e mellett kárba, hanem mint cserzőanyag értékesithető.

A május, junius és julius hónapokban döntött fát a döntés alkalmával egész a 10 cm. vastag törzsrészig legalyazzák és lehántják, a csucs azonban az ágakkal együtt a törzsön marad, hogy a fa nedvének elpárolgását megkönnyitse.

Augusztus végével, mikor a döntött fa már eléggé kiszáradt, levágják a csucsokat (tetejezés) és a szálfákat a csusztató felső végénél felhalmozzák s a csusztatásra előkészitik (közelités).

Az alkalmas idő beálltával kezdetét veszi a csusztatás, melyre külön e czélra szálfákból készült csusztató csatornákat használunk

Az oly helyeken, hol a csusztató esése nagy, a fa sebességét földcsusztatók vagy fékezők (medve) közbeiktatásával csökkentjük. Ily helyeken a száraz meleg napok, mig lankás helyeken a fagyos és nedves idő kedvezőbb a csusztatásra.

A csusztató végénél (vetet) felhalmozott fa a téliidő beálltával apró szántalpakra (korcsolyák) kötve, állati erővel lesz a rakpartokra vontatva s ott a szükségesnek mutatkozó darabolás és a végek levágása után, miután a méretek s a kincstári tulajdont jelző czimer a bütükbe beégettetett, hosszuság és ha a rakpart kiterjedése megengedi, vastagság szerint elkülönitve lesz felmáglyázva, ugy hogy a fa hossztengelye a vizfolyás irányával párhuzamosan, vékonyabb végével lefelé feküdjék.

Ezeket a munkákat árlejtés utján meghatározott köbméterenkinti egység árért munkás vállalkozók végzik.

Vállalkozó csak az lehet, ki a vágási munkákhoz maga is ért s kinek munkás igazolványa is van, tehát maga is munkás.

A m^3-kinti egységár 1 korona 80 fillér és 5 korona között változik, ebből a döntés és hámozásra 0·24—0·52 korona, a tetejezés, forditás, lebocsátás és csusztatásra 0·9—2·2 korona, a vontatásra Km.-enkint körülbelül 0·20 korona a máglyázás és besütésre pedig 0·20—0·35 korona esik egy-egy m^3-nél.

A kitermelt fa köbtartalmát 5—5 cm.-es vastagsági osztályok képzésével a kincstár állapitja meg. A szálfa hosszából a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tutaj befurására 1·30 m., a szálfa vastagságából a beszáradás és tutajozási apadékra 2 cm. levonatik.

A rakpartokon felhalmozott szálfa készlet félig merev kötésü talpakban lesz az erdőigazgatóság bocskói és lonkai rakpartjaira letutajozva.

Az egyes talpakon a szálfa vékonyabb végét laposra megfaragják (vékonyabb anyagnál a megfaragás el is maradhat) és 2—7 fenyőhevederhez bükk csapokkal oda erősitik, a vastagabb végek ezenkivül guzsokkal lesznek megerősitve, melyeknek végét szintén bükk csapokkal szoritják be a szálfák vastagabb végén furt lyukba.

Kettős talpaknál az első mindig félmerev kötésü, mig a hátsó, melybe rendesen a vastagabb anyagot teszik, félmerev vagy teljesen laza kötésü.

A félmerev talpakon ezen kivül bizonyos mennyiségü befuratlan anyagot mint felterhet szállitanak le.

Egy tömör m^3 fenyő faanyag letutajozása a rakpartokról Bocskóig átlag 68 fillérbe kerül.

A termelés és kihasználás különböző módozatai s az ezekben beálló változások a termelőnek abban a törekvésében lelik magyarázatukat, hogy a piacz igényeinek a mindenben megfelelő anyagot iparkodik termelni, mert ez által érheti el a gazdálkodás tulajdonképeni czélját : a nagyobb jövedelmet.

Hiába állitja azonban elő a termelő a legkeresettebb választékokat, ha nem tudja azokat helyesen értékesiteni, a nyereség legnagyobb részét a közvetitő kereskedelem magának tartja meg s minél több kézen át jut az anyag a tulajdonképeni fogyasztó kezébe, annál kevesebb jut a haszonból a termelőnek.

Igazán belterjes és jövedelmező csak akkor lesz tehát a gazdaság, ha a keresett választékokat olyképen értékesiti, hogy azokhoz a fogyasztó lehetőleg kevés közvetitéssel jusson hozzá.

Tekintettel az értékesitésnek erre a fontos szerepére, érdemes lesz azzal kissé bővebben foglalkozni.

Az első időkben a tulajdonképeni értékesités csak a közvetlen környék faszükségletének kielégitésére szoritkozott.

Ez a mennyiség annál kevesebb volt, mivel a kincstári erdőkből a legtöbb község lakossága az urbéri szolgalom czimén teljesitett szolgáltatásokért kapta a fát.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A sószállitásra használt tutajok, — melyeket csak csekély értékü mellékterménynek tekintettek s a szállitás után olcsó pénzen elkótyavetyéltek — az Alföld szükségletét bőven fedezték. Ezért a fatermelő magánbirtokosok is sószállitás czéljaira adták el fájukat már a szigetkamarai sórakodó állomáson, mivel igy nagyobb hasznot huztak belőle, mintha épületi fa gyanánt egyenesen ők szállitották volna le tutajaikat eladásra.

Az épületfának — mint ilyennek — értékesitésére az első nagyobb lökést az 1868. évi deczember 27-én bekövetkezett óriási széldöntés adta meg.

Ez a vihar csupán a volt kőrösmezői erdőhivatal kerületében körülbelől 3926 holdon mintegy 703,000 drb szálfát és 730.000 drb apróanyagot döntött ki, gondoskodni kellett tehát arról, hogy ennek a rengeteg fának legalább egy része értékesithető legyen.

A vastagabb méretü faanyagot a kincstár fürészrönkőkre dolgoztatta fel s a felfürészelésükre épitett dózsinai fürészt (Feketetiszai erdőgondnokság) a Pollák czégnek adta bérbe.

A számitás azonban balul ütött ki.

Mire a gőzfürész 1872-ben elkészült, a kitermelt és a széltörésekben fekvő faanyag annyira tönkre ment, hogy a termelt fürészáru jelentékeny része darabokra törve hullott le a rönkőszekérről.

A selejtes anyagot értékesiteni nem lehetett, a jó áru értékét a rengeteg szállitási költség s a viziszállitásnál előállott mennyiségi és minőségi vesztesség emésztette fel, ennek következtében a bérlő csődbe került s az alig megnyilt fürész 1874-ben ujból bezárult.

Az 1873-ik évben Máramarosszigetig kiépült és megnyilt vasut a sószállitást a viziutról teljesen elterelte s a fenyő épület és müszerfát eddigi alárendelt szerepéből végre felszabaditotta.

A máramarosi erdők természetes fapiaczát, az Alföldet, a kincstár legnagyobb részben az ungvári és bustyaházai fürészeken házilag termelt anyagjai számára tartotta fönn, azért, hogy a belföldi piacz tulterhelése által saját magának versenyt ne okozzon, a fősulyt a vasuti szállitást is elbiró fürészárura fektette s kötelezte vevőjét, hogy a fürészárut külföldre szállitsa.

Ennek értékesitése végett a „Groedel testvérek“ regensburgi czéggel lépett a kincstár szerződésre.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Az 1875. évben 10 évre kötött szerződés főbb kikötései a következők voltak.

A kincstár évenkint 1.000,000 köbláb (mintegy 32000 tömör m^3) fenyő fürészárut vág fel a czég által kivánt méretek szerint a házi kezelésben tartott szigetkamarai és bustyaházai fürészen s kitermelt fürészárut a czég köblábankint átlag mintegy 56 fillérrel veszi át (tömör m^2-kint átlag 17 kor. 68 fillér.)

A kamarai fürész épitési költségeit — melyhez a beszüntetett dózsinai fürész gépeinek egy részét is felhasználták — a czég előlegezi s ezt a kincstár 6%-os kamataival együtt részletekben fizeti vissza.

A czég az összes fürészárut külföldön köteles értékesiteni s Bustyaházán csak azt a fürészárut kapja, a mit a kincstár belföldi vevőknek el nem ad.

A szerződés azonban egyik félre sem volt előnyös.

A czég által kivánt rendkivül vékony méretü fürészanyag termelése folytán a tiszta kihozatal alig tette ki a nyers fatömeg 40%-át s igy a kincstár a nyers fürészrönkőért a fürész költségeinek leszámitásával m^3-kint alig 5 koronát kapott.

A Németországban a puha fürészárura métermázsánkint kivetett 2 márka vám pedig a czéget a kiviteli kötelezettség folytán a tönk szélére juttatta.

Ezért a kincstár 1879-ben uj szerződésre lépett a czéggel az 1879—88. években leszállitandó faanyag értékesitésére vonatkozólag.

A fürész épitési költségeinek hátralévő része (328000 kor.) elszámoltatott s a fürész a czégnek bérbe adatott.

A kincstár kötelezte magát a czégnek évenkint 90000 tömör m^3 felfürészelésre alkalmas fát adni a következő méretekkel: Szálfa: legalább 8 m. hosszu és felső átmérője legalább 26 cm., fürészrönkő legalább 3 m. hosszu, vékonyabb végén legalább 30 cm. átmérővel. A vékonyfával a kincstár szabadon rendelkezett.

A köbtartalom kiszámitásánál a hosszuságnak egész méterei s az egész centiméterekben két irányban mért középátmérő vétetnek számitásba.

A teljesen ép nyersanyag igy megállapitott tömör m^3-e után

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a czég 7 korona 06$^{4}/_{10}$ fillért fizet, mig a tutajfelszerelési anyagot dijtalanul kapja.

Az átvett faanyagnak legalább 51%-át köteles a czég felfürészelve külföldre szállitani s a szállitást vasuti szállitólevelekkel igazolni; belföldi piaczokon csak selejtes áru és hulladékfa értékesitesithető.

Ezen szerződésbeli kötelezettségnek a kincstár ismét nem tudott megfelelni, daczára annak, hogy Kőrösmezőn át Galicziából behozott vastag fát is cserélt be vékonyabb anyagért s az 1883. év végéig 105000 tömör m^{3} faanyaggal maradt a czégnek adósa.

Ezért a kincstár 1884-ben az eddigi méretekkel szállitandó faanyag mennyiségét évi 70000 m^{3}-ben állapitotta meg s az ezenkivül szállitandó évi 20000 m^{3} valamint a tartozás fedezésére szolgáló évi 21000 tömör m^{3} fa vastagsági méreteit a szálfánál vékony végen legalább 21, közepén legalább 26 cm.-ben, a rönkőét a vékonyabb végén legalább 26 cm.-ben szabta meg.

A vastagabb méretü faanyagot tehát ebben az időben a Groedel czég kapta, mig a vékonyabb anyag részben árverésen, részben rövid tartamu szerződések utján a kiskereskedőknek adatott el.

A bustyaházai erdőhivatal kerületében termelt faanyagot ez idő alatt a kincstár a házi kezelésben álló bustyaházai fürészen vágatta fel.

A termelendő fürészáru méreteit a vevők szabták meg s az átvett tiszta árut fizették meg a kincstárnak.

Az 1889. évben mindkét kerület fatermése ujabb (1898. végéig terjedő) 10 évre értékesittetett, s az eddig házikezelésben tartott bustyaházai fürész is bérbeadatott. A vevő Bustyaházán az Ujlaki és Hirschler-czég, Máramarosszigeten pedig a Groedel testvérek czég lett.

Ebben a szerződésben az erdőigazgatóság összes müszaki czélokra alkalmas fahozadékát a Groedel testvérek czég részére biztositotta s az évi hozadék minimumát 80000, maximumát pedig 140000 , nagyobb széldöntések esetén 160000 m^{3}-ben állapitotta meg.

A helyi szükségletre szükséges fatömeg, áterdőlésből származó faanyag, kéreg, tüzifa a kincstár rendelkezésre maradt.

A teljesen ép fáért 16—25 cm. középátmérő mellett 6 kor

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

96 fillért, 26 cm. és több középátmérő mellett 10 korona 10 fillért fizetett a czég, a rudasanyagot az akkori árszabály szerinti árak 75 %-áért kapta.

Széltörött és aszott fáért a czég a széltörést követő első évben 7. a második évben 14% árengedményben részesült; a harmadik évben leszállitott széltörött és tövön aszott faanyag, valamint a selejtes fa ára szabad megállapodás tárgyát képezte. (Bustyaházán a vastagfa alapára 11 k., a vékony fáé 9 k. 60 f. volt:)

Köteles volt a czég évente 15000 m³ faanyagot a szigetkamarai fürészen (melyért ekkor 24000 korona évi bért fizetett) felvágni s az ebből nyert fürészárut külföldre szállitani. A külföldre való szállitás kötelezettségének további fenntartása most már felesleges volt, mert ennek csak addig volt értelme, amig az ungvári és bustyaházai fürészt a kincstár házikezelésben tartotta s a belföldi piaczot az azokon termelt fürészáru részére kelletett biztositani.

A hosszuság még mindig egész méterekben számittatott s a felteherként szállitott fa hosszából 50 cm.-t. leütöttek.

A fa minősitésénél felmerült surlódások elkerülése végett az 1892-ben létrejött pótegyezségben a czég kötelezettséget vállalt a rendes vágásokból származó összes faanyag átvételére a minőségre való tekintet nélkül, viszont a kincstár a 26 cm.-nél vastagabb anyag árából 5%-ot, a vékonyfa árából pedig 4%-ot a czégnek elengedett. Széltörött és tövön aszott fára az eddigi megállapodások maradtak érvényben, de kiköttetett, hogy ennek a mennyisége az összes fatömeg 5%-ánál többet nem tehet.

A 90-es években s különösen a milleniumi évben rendkivül fokozódott épitkezési kedv a vékonyabb faanyag árát rövid idő alatt nagy mértékben felszöktette, ezért a kincstár is eltért a hosszu, tiz évre szóló értékesitési szerződésektől s az ujabb értékesitések időtartamát 5 évre leszállitva, az erdőigazgatóság hozamát 4 csoportban értékesitette.

Időközben (1898-ban) a kincstár a vagyonbukott máramarosszigeti takarékpénztártól a villanygyárral kapcsolatos Margit nevü és a gardányi fürészeket megvásárolván három csoport fája — mindegyik egy-egy fürész bérletével kapcsolatosan — az eddigi 2 vastagsági osztály alkalmazásával lett eladva, de a fa hosszuságánál páros deciméterek is számba vétettek, az átmérő pedig

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

csak egy a vizszinnel párhuzamos irányban méretett. A vevők kötelesek voltak az átadott faanyag 20%-át felfürészelni az általuk bérelt fürészeken.

A szigetkamarai fürészszel eladatott a fehértiszai völgy összes fenyőfa termése évi mintegy 80,000 m³-el; a Margit fürészszel a feketetiszai és mezőháti erdőgondnokság fatermése évi mintegy 50,000 m³-el és a gardányi fürésszel a kevelei, rahói és terebesfejérpataki erdőgondnokságok fatermése évi mintegy 30,000 m³ fatömeggel.

A 4-ik részletnél (vaséri erdőgondnokság évi mintegy 40,000 m³ fatermése) megkisérlette a kincstár a kereskedelemben jelenleg is divó 9 ár- és méretosztály alkalmazását, melyekhez 10-iknek a 4—10 m. hosszu és 10—12 cm. vastag faanyag csatoltatott (előbbi minősités szerint szarufa).

Ezt a faanyagot 2000 m³-es részletekben szabott áron máramarosi fakereskedőknek adta el.

Az árak megállapitásánál irányadóul szolgált az eleintén egy tömegben szándékolt eladásra megtartott árverésnél ezen csoportra tett legkedvezőbb ajánlat 3 százalék felülfizetéssel.

Az értékesités ezen módja nagyon jól bevált s a páros deziméterek beszámitása folytán beállott anyag nyereségen (7—8%) kivül a két osztály szerinti értékesitéssel szemben még 8% ártöbbletet adott. Ebből kifolyólag az épületfa ára köbméterenként mintegy 2 koronával, a jövedelem 5 év alatt mintegy 400,000, majd hatszázezer koronával emelkedett.

Ez vetette meg a jelenlegi értékesitési mód alapját, amelynek fő elvei a következők:

A termelt faanyag lehetőleg nagy méretü törzsekben szállitandó az alsó rakpartokra, hogy azt a vevő a neki megfelelő czélokra használhassa s tetszés szerint darabolhassa el.

A fürészelési kötelezettség csak a Margit fürész bérletével kapcsolatos részletre (kevelei, tiszaközi, rahói es fejérpataki erdőgondnokságok évi mintegy 50.000 m³ fatermése) lett kimondva, mivel itt a kincstárt a máramarosszigeti villanyvilágitási részvénytársasággal fennálló szerződés kötelezi a fürészelésre, a többi anyag mimódon leendő értékesitése a vevő tetszésére bizatik.

A faanyag minősitése tisztán a kincstár joga.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Hosszméretben a páros deciméterek, vastagságban a vizszintesen mért átmérő egész cm.-ei vétetnek számitásba.

A faanyag jelentékeny részét (mezőháti, fehértiszai, bogdáni és vaséri erdőgondnokságok évi mintegy 130,000 m^3) apró (1000 m^3-es) részletekben adjuk el, egy-egy évre nyilvános árverésen, hogy azokhoz a kisebb kereskedő is hozzáférhessen.

Az érték megállapitásánál a fakereskedelemben szokásos árosztályok mérete az irányadó

A kikiáltási ár mindegyik árosztályra megállapittatik s az ajánlattevők az árverésnél a kikiáltási ár egész és tizedrész százalékaiban jelölik meg az általok igért ártöbbletet, mely százalék minden választékra vonatkozik.

Az árverés szóbeli és irásbeli.

A mult év őszén megtartott uj árverések alkalmával ezek az elvek helyeseknek bizonyultak, mert a nyersanyag ára ezeken köbméterenkint átlagosan és kereken 3 koronával (körülbelől 28%) a tiszta jövedelem pedig előreláthatólag évi 500,000 koronával emelkedett az utolsó 5 (1899—1903). évben elért eredménynyel szemben.

Jelenleg az erdőigazgatóság rendes hozadékából mintegy 50,000 m^3 a Margit fürészszel és mitegy 20,000 m^3, (feketetiszai erdőgondnokság) a gardányi gőzfürészszel öt évre lett a mult év őszén eladva, mig a többi 130,000 m^3 1000 m^3-es részletekben egy évre adatott el.

A kisebb méretü és selejtesebb választékokat a kincstár részben zsindelyre és tüzifára dolgoztatja fel s igy értékesiti, részben pedig mint selejtes és paraszt épületi fát külön árveréseken adja el, a keresletnek megfelelő részletekben, m. p. a selejtes fát a bocskói rakpartokra letutajozva, a gyengébb minőségü parasztépületi fát pedig az erdőgondnoksági rakpartokon.

Az értékesitésnél használt méret és árosztályokat, valamint az ezekre vonatkozólag magánfelek részére megállapitott árakat a füzet végén levő II. táblázat tünteti fel.

2. Bükk tüzifa

Nagyobb mennyiségü bükktüzifát az erdőigazgatóság csak a bocskói és rónaszéki erdőgondnokságok kerületében termel a szigeti tüzifaraktár szükségleteinek fedezésére, amelynek évi szük-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

séglete 16—20 ezer ürméter. A legnagyobb bükkös erdőgondnokság, a gyertyánligeti egész hozadékát (évente 120—200,000 ürm³) a bocskói „Klotild“ vegyipargyár és a gyertyánligeti vasgyár tőár mellett veszik át és saját kezelésükben termelik ki. A tüzifa vágásokban a döntés a tenyészeti időszak befejeztével, tehát szeptembertől november hónapokban kezdődik.

A ledöntött törzseket fürészszel 1 m. hosszu rönkőkre darabolják egészen a 10 cm. vastag törzsrészekig s kinn az erdőn 1.10 m. magas sarángokba rakásolják. A bocskói erdőgondnokság kaszómezői üzemosztályában évenkint kitermelt 10—14000 ürm³ tüzifa a következő év tavaszán száraz és vizes csusztatók segélyével közelittetik a Kaszópatakhoz s azon usztatjuk a Jalinkai gát vizének segitségével egész a lonkai gerebig. Az itt kifogott és kiszáradt fa őszszel és télen a fogyasztás arányában tengelyen lesz a máramarosszigeti faraktárba beszállitva. Egy ürm³ ilyen tüzifa termelése és usztatása 1 kor. 56 fillérbe, Szigetre való fuvarozása 1 kor. 60 fillérbe, összesen 3 korona 16 fillérbe kerül.

A rónaszéki erdőgondnokság kerületében évenkint kitermelt 4—8000 ürm³ tüzifa ellenben a következő év őszéig marad a vágásban rakásolva s a hidegebb idő beálltával tengelyen szállitjuk azt a Máramarosi Sóvasut rónaszéki, vagy szenesi állomására s innen vasuton a 20—22 km.-re fekvő m.-szigeti faraktárig. Egy ürm³ ilyen tüzifa termelési és szállitási költségei 3 korona 45 fillért tesznek ki. Ebből a döntés, darabolás hasitás és rakásolásra 55 fillér, a vasuti rakodókig való szállitásra (szekéren) 1 korona 60 fillér, a vasuti szállitásra 1 korona 05 fillér a vasuti kocsikba való berakása és kirakásra 25 fillér esik.

3. Tölgymüfa.

Az erdőigazgatóság kerületéből kitermelhető kevés tölgymüfa tövön az erdőben árverés utján lesz értékesitve és pedig rendesen 5—10 évi vágás együttesen. Ezidő szerint eladásra vár a rónaszéki Arsicra nevü (B. Ü. O. I. vssor. 5. tag 27—30. osztag.) 10 évi 200 holdas tölgyfa vágása, amelyből a bükk már ki lett használva. Az állva hagyott tölgyfa értéke az erdőrendezőség által 393,541 koronára lett felbecsülve.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

4. Bárcza mellett való eladás.

Az összes hozadéknak 1—2%-a minden évben bárcza mellett lesz helyi szükségletre kiadva. Ezeknél a kisebb eladásoknál az árszabályban megállapitott árak és méretek irányadók.

f) Felujitások.

Az erdőigazgatóság kerületében a jelenleg érvényben levő rendszeres gazdasági tervek adatai szerint évenkint felujitandó — az időközben szükségessé vált pótlásokon kivül — 3534·2 kat. hold. Ezzel szemben a mult évben beerdősitettünk 3715 kataszt. holdat 91251 korona, holdankint átlag 24 korona 56 fillér költséggel. A saját szükségletre és kopárokra szánt csemeték termesztésére szolgáló csemetekertek és a beerdősitett területek felszabaditási költségeivel együtt az erdőmivelési költség 130,000 koronát, vagyis holdankint kereken 35 koronát tesz ki.

Az összes felujitás mesterséges uton foganatositttatik és pedig 3—4 éves, részben iskolázott csemeték ültetése által.

Az alkalmazott fanemek az alsó részeken a tölgy, a magasabb részeken 0·6 lúcz és 0·4 jegenyefenyő, melyhez a nedvesebb helyeken kőris, a szélnek kitett gerinczeken inkább csak kisérletképen a vörösfenyő, a havasok alatt pedig némi havasi fenyő lesz csoportokban elegyitve.

A jegenyefenyő az erdő állékonyságának fokozása végett lesz a lucz közé elegyitve, még pedig, hogy azt a gyorsabban növő lucz el ne nyomhassa, 30—40 m. széles, a lejt irányában futó pásztákban.

Elegendő mennyiségü jegenyefenyő a csemetekertek csekély kiterjedése miatt még mindig nem áll rendelkezésre, a kiültetettek legnagyobb részét pedig a szarvas tönkre teszi.

Az ültetés négyzetes hálóban történik 1·5 m. sor és csemetetávolság mellett. Egy k. hold tiszta vágás beültetésére körülbelül 2500 drb. csemete szükséges. Az ültető munkások legtöbbnyire 2 sorban haladnak, az első sor a fészkeket készíti, a második végzi a tulajdonképeni ültetést. 1000 drb. csemete elültetésére 6—14 kézi napszám szükséges. A napszámbérek 0.80—1.40 kor. között egy hold erdősitési költségei pedig 15—50 korona között változnak. Az utóbbi magas adatok a pótlandó fiatalosokra vonat-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

koznak, ahol az üres foltok keresgélésével sok időt töltenek el a munkások. Az erdőmüvelési munkák keresztülvitelét az erdőrendezőség személyzete vezeti.

Az élősdi gombák és rovarok az erdősitésekben eddig észrevehető károkat nem okoztak. A növényországból legnagyobb ellenségei a fiatalosnak a málna, szeder. epilobium, lombcserjék és a helyenkint rendkivül buján felverődö sásszerü füfajták. A fiatalos időnkint való felszabaditása s a friss vágásterületeknek o k v e t l e n ü l a vágásra következő évben való beültetése azonban teljesen elegendő védelmet nyujt ellenük.

Az állatvilágból legnagyobb és — sajnos — nagyon nehezen leküzdhető ellensége a felujitásnak, a hova-tovább nagyobb mértékben elszaporodó szarvas, mely a jegenyefenyő telepitését majd mindenütt, sőt helyenkint a luczét is lehetetlenné teszi. A károk leggyakoriabbak a délnek kitett, napos hegyoldalakon, ahol a vad a tél végén és tavasz elején egész csordákba verődik össze s a csemeték duzzadó rügyeit, fiatal hajtásait lerágja, a jegenyefenyő csemetéket pedig teljesen elpusztitja. Sajnos, hogy a jegenyefenyő a későbbi korban sem ment a szarvas kárositásoktól. mert a magasabb egyedeknél, hol a csucsot már elnem éri, a nedvdus sima kérget teljesen lerágja, ugy hogy pl. a feketetiszai erdőgondnokság kerületében 20 évnél fiatalabb ép jegenyefenyőt alig lehet találni s a még életben levők a többszörös lerágás folytán teljesen el vannak nyomorodva. A mi pedig a déli oldalakon a lerágástól megmenekül, azt a vad az ide-oda járkálás közben teljesen letapossa.

A 90-es években a szarvason kivül a pele félék okoztak még látható károkat a fiatal 10—30 éves fenyőtörzsek kérgének a csucs alatt 1—2 méternyire spiralis vonalakba vagy foltokban való lerágása által, a minek a csucs elszáradása s lassankint az egész törzs kipusztulása volt a következménye. Ez a kárositás leginkább a fővölgyek mentén levő sürü fiatalosokban fordult elő, de sehol sem oly mérvben, hogy a fiatalosok pótlását vagy egyéb különleges intézkedéseket tett volna szükségessé.

Az erdősitésekhez szükséges csemetéket az erdőigazgatóság saját csemetekertjeiben neveli, a melyeknek területe a mult év végén 272,630 m²-t tett ki. A vágásokat követő ideiglenes csemeteték felett feltétlenül előnyt kell adnunk az állandó csemetekerteknek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ezek mellett szól az, hogy a vágásokban csemetekertnek alkalmas talajt vajmi ritkán találunk, a telepitésnek az ideiglenes kerteknél 4—5 évenkint ismétlődő rendkivüli költségei elmaradnak a közelebb fekvő állandó kertek felügyelete, gondozása sokkal könnyebb, a talaj jókarban tartható, a csemeték korábban emelhetők ki és erőteljesebbek.

A szarvas és vaddisznó ellen alkalmazandó erős és magas keritések az ideiglenes, tehát rövid ideig használt csemetekertek alkalmazását szintén nagyon megdrágitják.

A csemete szállitásnál felmerülő csekély költség többlet fedezetet talál abban a körülményben, hogy a munkások nem töltenek el annyi időt az ide-oda járkálással — a mit szintén meg kell fizetni — mint az apró ideiglenes kerteknél.

A vetés ideje a lucz-, erdei-, fekete-, havasi- és vörösfenyőnél valamint a kőrisnél a tavasz, a tölgynél, a jegenyefenyőnél az ősz.

Az erdei- és feketefenyő csemetéket csakis a kopár területek befásitására neveli az igazgatóság.

A csemeték készlete a mult év végén 34,548000 darab volt s a csemetekertek fenntartására 26, 480 korona 51 fillért forditottunk. 1000 drb fenyőcsemete kerülöltsége 1 korona 10 fillér, 100 drb tölgycsemete kerülöltsége 1 korona 33 fillér volt.

Az erdősitésekhez évente felhasznált 9—12 millió drb csemetén kivül az erdőigazgatóság más hatóságok és magánosok részére évenkint 2—3.000,000 drb csemetét szolgáltat ki.

Az utóbbi 5 évben az erdőigazgatóság minden felső (fenyves) erdőgondnokság részére évenkint 12 kg. havasi fenyőmagot ad ki őszszel, a mely átlyuggatott ládákban, homokkal, mohával rétegelve földbe sülyesztetik. (Tomcsányi Gyula erdőigazgató eljárási módja.) Az igy kezelt mag tavaszszal elvetve, nagyrészt még az első évben csirázik.

Ugyancsak az utóbbi években az erdőigazgatóság külföldi fanemek telepitési kisérleteire évenkint mintegy 200 koronát fordit. Erre a czélra szolgál az erdőrendezőségi épület mellett levő kisérleti csemetekert. A kisérletek vezetését az erdőrendező vállalta magára.

h) Kezelési és üzleti épületek és szállitási berendezések.

Az erdőigazgatóság kerületében 14 hivatali épület, 29 tiszti-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lak és 75 altiszti, erdőőri és szolga lakás van, melyekhez összesen 151 különálló melléképület tartozik.

Fürésze az erdőigazgatóságnak 7 van. 3 gőzfürész, egy vizierőre berendezett müfürész és 3 közönséges paraszt fürész.

Van ezen kivül 77 őrház és munkás lakház, 50 anyagpajta szertár és deszkaszin, 4 tüzifaraktár, 2 guzskemencze, 13 erdőtanya, 1 fütésre berendezett magpergető, 1 halköltőház, 3 kórház 33 egyéb épület (mühelyek, bérházak, fürdőházak stb.)

A szállitás czéljaira 189 km fő- és 127 km. mellékutat tart fenn az erdőigazgatóság.

A tutajozásra berendezett viziutak hossza 280 km., az usztatásra berendezetteké pedig 61 km. A szàraz és vizes csusztatók hossza évenkint változik.

Ugyancsak a tutajozás és usztatás czéljait szolgálják 1 faragott kőből, 13 fából és 2 fából és földből épült vizgyüjtő, 1 gereb, 5 bukógát és 3 árapasztó.

Ebbe a mennyiségbe nincs beszámitva a havasmezői uradalomban levő 7 bükkfából épült vizgyüjtő, mivel ezeket az üzem szünetelése miatt az erdőigazgatóság nem szándékszik fentartani.

Ezenkivül 17 községben 121 épületet az erdőigazgatóság mint kegyúr tart fenn.

Az 1903. évben a kezelési épületekre 22201 koronát, az üzleti épületek és szállitó berendezésekre 110,582 koronát a kegyuri épületekre 54,286 koronát költöttünk.

i) Mellékhasználat.

Az erdei mellékhasználatok közül legfontosabb szerepet a legeltetés játszik; nemcsak az erdőigazgatóság kerületéhez tartozó 42,000 hold havasterületen, de az oly ős bükkös, vagy idős fenyves erdőkben is, ahol a legeltetés sem a talajban, sem a fában kárt nem okozhat.

A havasi legeltetés előbb mindenütt bérlet utján, ujabban pedig a Tisza völgyén bárcza mellett értékesittetik.

A mellék haszonvételekből a mult évben 172,084 korona folyt be az erdőigazgatóság pénztárába; ebből a ház- és földbérekre 71,000 korona, a legeltetésre 53,000 korona, a luczkéregre

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

9,500 korona, a vadászatra 13,400 korona esik, mig a fennmaradó összeg a többi kisebb haszonvételekre (halászat, makkoltatás, kőfejtés stb.) esik.

ADMINISTRATIO, SZEMÉLYZETI ÉS MUNKÁSVISZONYOK.

Az erdőigazgatóság administratióját az igazgatóság központi személyzetén s a mellérendelt erdőrendezőség és erdőszámvevőségen kivül 15 erdőgondnokság (ezek között a havasmezői még nincsen véglegesen szervezve) és 1 faraktárgondnokság látja el Az üzem érdekében szükséges fizetéseket a fizető számvevő eszközli, de az erdőigazgatóság rendeletére közvetlen fizetéseket a máramarosszigeti adóhivatal is foganatosit.

Az erdőigazgatóság kerületében a szolgálatot a mult évben 50 tisztviselő és 112 altiszt és szolga látta el.

A vágási és tutajozási munkához szükséges kézierőt az erdőigazgatóság kerületében a kerületbeli községek lakossága szolgáltatja. Az erdősitésekhez szükséges kézi, valamint a vontatásnál felhasznált fuvarerő egy jelentékeny részét azonban az erdőigazgatóság a megye egyéb községeiből kénytelen beszerezni. Az évről-évre ismétlődő épitkezési és javitási munkákat, folyószabályozást, a rakpartok és havasok őrzését, az erdőmivelési és vágási munkálatok közvetlen felügyeletét az állandóan alkalmazott szegődött munkások látják el, akik a megállapitott napi béreken kivül fa és termény járandóságot (buza, rozs, tengeri, só) háztelket, ingyen gyógykezelést, orvosszereket legeltetési és nyugdij jogosultságot is élveznek.

Ezek legnagyobb részben a mult század elején betelepitett ausztriai és szepességi munkások nagyrészt már teljesen megmagyarosodott utódai, de vannak közöttük idevaló származásu oroszok is, bár csekélyebb számban.

A szegődött munkások jelenlegi létszáma 506.

Fafogyasztó iparágak.

Fafogyasztó, vagy feldolgozó iparág az erdőigazgatóság kerületében nagyon kevés van. A sóbányászat fa szükséglete rendkivül csekély, mivel a bányában alkalmazott faanyag a sósvizgőzöktől impregnáltatva ugyszólván örökké tart. A gyergyánligeti vasgyár

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

s a bocskói Klotild vegyipargyár csak egy erdőgondnokság hozadékát kötik le, a fejérpataki üveggyár pedig a fejérpataki és rahói erdőgondnokságok csekély bükkfatermését sem köti le egészen.

A szigeti hajlitott butorgyár csekély szükségletét a közeli magánerdőkből fedezi, épen ugy a visóoroszi botgyár is.

A rahói fagyapotgyár kereslet hiány és a piaczok távolsága miatt pang, a szigeti kincstári gőzfürészek pedig a csekély mennyiségben termelt árut is alig képesek kereslet hiánya miatt értékesiteni. Ez a körülmény indokolja azt, hogy az erdőigazgatóság kerületében a nagy méretü épület és müszerfa termelésére törekedjünk, melyet a kitünő viziutak segélyével olcsón tudnak a vevők az alföldi góczpontokra (Szolnok, Szeged stb.) szállitani. Ezeken a helyeken a kisebb méretü választékok és selejtes áru és a hulladék is jól értékesithető, mig ha az ily választék itt termeltetnék, a drága vasuti szállitást meg nem birná. Épen ezért jobban fizetik az olcsó viziszállitást igénylő nyers fát, mint a költséges vasuti szállitást igénylő fürészelt, hasitott vagy faragott árut.

A nyers fával már emberemlékezet előtti idők óta bőven ellátott tiszaparti alföldi városokban virágzó fürészipar fejlődött ki már akkor, amikor Máramarosban a fának még értéke sem volt s a sótutajok faanyaga potom pénzen rendelkezésre állott. Még inkább kifejlődött a fürészáruk termelési ipara az Alföldön akkor, amidőn a máramarosi magánerdőbirtokosok es közbirtokosságok erdeik tömeges kihasználását, jobban mondva lepusztitását megindították (1880—1898. években) s az Alföldet fenyőfával elárasztották. Nagyrészt ennek az oktalan pusztitásnak estek áldozatul a Nagyág, völgyi, szinevéri (most kincstári, azelőtt magyar-német erdőipartársulaté) Rusz völgyi (most részben kincstári), magánerdők és a borsai, mojszini, visói közbirtokossági erdők.

Ezekkel az alföldi ipartelepekkel egy itt felállitandó gyártelep valószinüleg még soká nem fog versenyezhetni.

A máramarosi kincstári erdőgazdálkodásnak még hosszu időn keresztül az lesz a főczélja, a mire most is törekszik, hogy t. i. lehetőleg sok és nagyméretü nyers anyagot termeljen s biztositsa a termelt anyag számára az alföldi piaczokat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

I. A máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság területe

1904. május hó végén.

Tételszám	Az erdőgondnokság neve	Az erdőbirtokhoz tartozó							Erdőterület	Az erdőgondnokság egész területe	Megjegyzés
		beltelek	szántóföld	rét	legelő	havasi legelő	termékenytelen	összes nem erdő terület			
		kataszteri holdakban									
1	Máramarossziget	35.34	353.68	732.95	133.42	—	7.48	1.262.87	2.787.41	4.050.28	
2	Bocskó	119.69	57.44	1.253.17	576 59	4.736.86	91.37	6.835.72	15.309.48	22.145.20	
3	Rónaszék	3.49	42.41	845.27	435.86	—	28.23	1.355.26	6.368 85	7.724.11	
4	Gyertyánliget	2.86	0.03	483 70	371.99	4.687.89	7.13	5.553.60	33.407.39	38.960.99	
5	Fejérpatak	26.89	0.33	229.07	83.70	825.50	152.45	1.317.94	10.747.40	12.065.34	A havasmezei erdőgondnokság most áll szervezés alatt.
6	Rahó	43.95	11.52	592.13	380.19	753.70	227.82	2.009.31	16.150 03	18.159.34	
7	Tiszaköz	0.60	1.40	371.80	19.90	2.275.62	83.20	2.752.52	15.643.58	18.396.10	
8	Bogdán	2.40	7.00	240.20	85.60	4.249·85	153.20	4.738·25	21.322.35	26.060.60	
9	Fehértisza	0.90	0.10	142.70	102.45	6 816.03	73.20	7.135.38	21 780.02	28.915.40	
10	Kevele	23.32	13.98	398.13	237.44	5.197.64	130.57	6.001.08	15.664.80	21.665.88	
11	Mezőhát	19.80	—	68.97	50.49	2.336.00	160.37	2·635.13	17.454.01	20.089.14	
12	Feketetisza	3.17	—	97.05	27.25	4.998.15	266.40	5.392.02	24.687.92	30.079.94	
13	Havasmező	18.06	288.98	850.50	33.75	3.773.63	8.62	4.973.54	13 055.29	18.028.83	
14	Visó	117.92	1.392.00	208.00	1.00	--	64.20	1.783.12	—	1.783.12	
15	Vasér	2.17	—	143.82	38.57	1.268 48	298.71	1.751.75	30.410.12	32.161.87	
	Összesen . ·	420.56	2.168.87	6.657.56	2 578.20	41.919.35	1.752.95	55.497 49	244.788.65	300.286.14	

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

II. A fenyőépület és műszerfa eladási ára a bocskói és lonkai rakpartokon.

Tétel	Az anyag megnevezése	Osztálya	Hosszusága m.	Közép átmérője cm.	Mérték egysége	Eladási ára K.	fill.	Megjegyzés
1	Szálfa	I.	17·2-stb.	31 stb.	m^3	19	60	
2	„	II.	11·2—17	„	„	18	40	
3	„	III	—11	„	„	17	10	
4	„	IV.	17·2—stb	26—30	„	18	—	
5	„	V	11·2—17	„	„	16	80	
6	„	VI·	—11	„	„	15	40	
7	„	VII	17·2—stb	15—25	„	14	10	
8	„	VIII	11·2—17	„	„	12	90	
9	„	IX.	—11	12—25	„	11	80	
10	Evezőrud	I.	7—8	11—12	darab	1	70	
11	„	II.	„	9—10	„	1	40	
12	Csáklyarúd	I.	5—6	7·0—8·5	„	—	55	
13	„	II.	„	5·0—6·5	„	—	40	
14	Komlórúd	—	3—4	3·5—5	„	—	15	
15	Szőllőkaró	—	2	—	1000 drb	47	—	
16	„	—	1·8	—	„	44	—	
17	„	—	1·5	—	„	41	—	
18	„	—	1·0	—	„	35	—	
19	Paszuly- vagy kerités-karó	—	—	2—6	„	34	—	

Megjegyzés. 1. A vastagság meghatározásánál a cm. tört részei számításon kivül hagyatnak.

2. A bocskói m. kir. raktárgondnokság kerületén kivül eső és a Tisza folyón feljebb fekvő erdőgondnoksági rakpartokon az eladott faanyag ára akként állapittatik meg, hogy az itt kimutatott egységi árakból köbméterenkint a fejérpataki m. kir. erdőgondnokság rakpartjain 60 fillér, a rahói erdőgondnokságnál 80 fillér, a tiszaközi, bogdáni és kevelei erdőgondnokságoknál 1 kor., a fehértiszai erdőgondnokságnál 1 kor 20 fillér, a mezőháti és feketetiszai erdőgondnokságoknál 1 kor. 40 fillér, a visói erdőgondnokságnál 1 kor. és a vaséri erdőgondnokságnál 1 kor. 60 fillér számittatik le tutajozási bér czimén.

Az apró anyagoknál szintén a megfelelő tutajbér számittatik le.

3. A tutajba furt faanyagok vastagsága, csak egy — a vizszinnel párhuzamos irányban mért középátmérőből állapittatik meg.

4. A vörösfenyő faanyagok árai 25%-kal magasabbak.

5. A havasi fenyő faanyagok árai 50%-kal magasabbak.

6. Az aszott és dültfa eladási ára 50%-kal olcsóbb.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

III. A máramarosszigeti m. kir erdőigazgatóság fenállása, vagyis 1881. év óta foganatositott erdősitésekről és azok költségeiről.

Tétel száma	Év	Az erdőmivelés rovatán: Előirányoztatott Korona	Az erdőmivelés rovatán: Tényleg kiadatott Korona	Beerdősitett terület k.-hold	A felhasznált erdőmivelési költségből 1 kh. beerdősitett területre esik: K.	fill	Megjegyzés
1	1881	22,760	6,422				Ezekről az évekről a terület-adatok nem voltak beszerezhetők.
2	1882	25.000	13,422				
3	1883	25,000	20,100				
4	1884	26,000	25,084				
5	1885	27,000	22,424	688	32	59	Vetés 173 hold
6	1886	27.000	35,704	1429	24	98	„ 955 „
7	1887	27,000	37,354	1241	30	10	„ 603 „
8	1888	27,000	35,992	2107	17	08	„ 543 „
9	1889	32,730	27,376	1868	14	65	„ 639 „
10	1890	48,256	42,796	3442	12	43	„ 207 „
11	1891	49,000	51,640	3498	14	76	„ 218 „
12	1892	50,000	49,872	3080	16	19	
13	1893	56,000	45,074	2809	16	04	
14	1894	56,000	45,706	2886	15	83	
15	1895	56,000	55,928	3245	17	23	Az 1881—1893. évben foganatositott erdősitések nagyrésze az 1894—1903 években pótoltatott.
16	1896	56,000	69,176	3705	18	62	
17	1897	60,000	73,050	2580	28	31	
18	1898	70,000	81 010	2289	35	39	Az átlag-adatokat az utolsó 7 évben a fiatalosok felszabaditására és pótlására forditott költségek s a magasabb napszámbérek, valamint a kopárokra kiadott csemeték termelési költségei emelték oly magasra.
19	1899	77.600	120,434	4342	27	74	
20	1900	106,000	124,418	3515	35	39	
21	1901	120.000	120,618	3343	36	81	
22	1902	120,000	120 537	3634	33	17	
23	1903	130,000	130,838	3715	35	21	

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

IV. A máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság kerületében üzemben levő vizgyüjtők és azok köbtartalma.

Tétel	Az erdő gondnokság	A vizgyüjtő neve	anyaga	építési éve	köbtart. m^3	Megjegyzés
1	Feketetisza	Apsineez	fa és föld	1869	379·200	
2	„	Hosszupatak	fa	1853	133 300	
3	„	Lászlópatak	„	1866	84.400	
4	Mezőhát	Sztebna	fa és föld	1724	35.000	
5	„	Etető	fa	1873	126.000	
6	„	Lazecsina	„	1879	100.200	
7	„	Hidegpatak	„	1889	86.500	
8	Tiszaköz	Borviz	„	1865 ujitva 1890.	107.200	
9	Bogdán	Sóskás	„	1866	122.400	
10	„	Bogdán	„	régi alapon 1885	109.000	
11	Fehértisza	Magoshát	„	1872	178 000	
12	„	Balczatul	„	1876	137.000	
13	„	Hüvöspatak	„	1892—94	94.400	
14	Bocskó	Jalinka	„	1892	30.000	
15	Vasér	Makerló	farag. kő	1887—89	212.000	
16	„	Botizul	fa	1851 ujitva 1891	97.500	
		Összesen . .			2.034.100	

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

V. Az erdőigazgatóság kerületében 1881. évtől kezdve kihasznált vágásterületek, termelt fatömegek és az ennek értékesítéséből befolyt pénzösszegekről.

Tétel	Év	A megelőző évben kihasználtatott				Ezekből termeltetett s a folyó évben értékesíttetett						A faanyag értékesítéséből	
						épület és műszerfa						előirányzott	tényleges
		fenyő	tölgy	bükk	összesen	fenyő	tölgy	más lombfa	összesen	tüzifa	összesen	nyers bevétel	
száma		erdő kat. hold				tömör m^3						Kor.	Kor.
1	1881											1.317·366	1.462 180
2	1882											1.290.000	1.387.884
3	1883											1.380.000	1 353.646
4	1884											1.380 000	1 398.008
5	1885											1.399 066	1.562.974
6	1886	920	5	444	1369	187963	436	725	189124	132436	321560	1.405.260	1.368 062
7	1887	838	13	404	1245	198565	1524	1257	201346	144957	346303	1.589.148	1.737.004
8	1888	733	41	574	1348	159680	2605	2652	164937	139988	304925	1.522.850	1 545.458
9	1889	665	14	645	1324	206365	949	714	208028	154376	362404	1.582.800	1.629.304
10	1890	633	10	646	1388	155279	9598	746	165623	146761	312381	1 573.028	1.399.422
11	1891	618	28	8 9	1455	161050	2124	1472	164646	146550	311196	1 571.530	1,612.318
12	1892	763	54	943	1760	172766	4670	3019	180455	149510	329965	1.561.672	1 569.840
13	1893	605	68	891	1564	145405	2889	3287	151581	150445	302026	1.580.000	1.388.696
14	1894	719	23	740	1482	112215	1421	1897	115633	215877	331510	1.599.562	1,140,414
15	1895	612	10	957	1579	142998	1559	3231	147788	121431	269219	1.580.000	1.556.574
16	1896	896	5	1319	2220	159979	616	735	161330	80719	242049	1,589.746	1.599.346
17	1897	1008	151	583	1592	150450	8347	735	159532	100294	259826	1.616.070	1.715.358
18	1898	699	23	911	1633	154520	766	883	156169	183435	339604	1.651.834	1 534 906
19	1899	808	19	800	1627	204122	421	420	204963	105664	310627	2.118.000	2,227.396
20	1900	919	5	700	1624	189467	349	1545	191361	149896	341257	2.150.000	2.163.488
21	1901	955	6	636	1597	218205	581	729	219515	130850	350365	2.150.354	2.233.876
22	1902	1013	3	693	1709	227074	276	867	228217	167613	395830	2.158.755	2.471.505
23	1903	945	5	769	1719	209382	390	647	210419	124236	334655	2.196.459	2 372 020

Megjegyzés

1. Az 1881—1885-iki évekre a terület és fatömeg adatok nem voltak beszerezhetők.

2. Az 1899. évvel kezdődő ujabb értékesitési periodusban a fenyőépületfa árában beállott jelentékeny emelkedés a nyers bevételt 6—700.000 koronával fokozta.

3. Az 1893. és 1894. évben az előirányzattal szemben mutatkozó erős visszaesés a vasutépités és kolerajárvány miatt beállott kedvezőtlen munkásviszonyokban s abban leli magyaràzatát, hogy az ideiglenes üzemtervek lejártával szükségessé vált megtakaritások ezekre az évekre lettek felosztva.

4. Az 1887. évi jövedelmet az 1885. évi széltöréseckből kitermelt és a felső rakpartokon értékesitett fatömeg emelte oly magasra.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. A máramarosszigeti m. kir erdőigazgatóság fennállása óta, vagyis 1881. évtől kezdve 1903. évig előirányzott és tényleges bevétele, kiadása valamint tiszta jövedelme.

Tétel	Év	Előirányzott	Tényleges	Előirányzott	Tényleges	Előirányzott	Tényleges	Megjegyzés
		bevétel		kiadás		tiszta jövedelem		
száma		kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	
1	1881	1.638.158	1.698.850	1.236.464	1.220.280	401.694	478.370	Az erdőgazdaság jövedelmezősége az előbbi évekről kinem mutatható, mert az akkor fennállott közös (bánya-, jószág-, só- és erdő-) igazgatóság idejében az erdészetnek külön költségvetése nem volt.
2	1882	1.601.080	1.677.214	1.234.310	1.251.828	366.770	425.386	
3	1883	1.623.960	1.634.182	1.231.978	1.211.440	391.982	422.742	
4	1884	1.584.000	1.623.572	1.220.628	1.261.096	363.372	362.476	
5	1885	1.605.066	1.790.980	1.228 048	1.369.082	377.018	421.898	
6	1886	1.611.260	1.622.828	1.230.390	1.260.232	380.870	362.596	
7	1887	1.811.290	1.913.512	1.401.452	1.320.002	409 838	593.510	
8	1888	1.746.822	1.751.352	1.362.926	1.359.916	383 896	390.436	
9	1889	1.616.838	1.844.880	1.342.492	1.363 602	454.346	481.278	
10	1890	1.773.478	1.672 274	1.282.106	1 264.106	491.372	408.168	
11	1891	1.761.666	1.763.066	1.254.442	1.298.442	507.224	464.664	
12	1892	1.775.474	1.721.958	1.268.296	1.279.082	507.178	442.876	
13	1893	1.778.770	1.639.742	1.298.126	1.158.126	480.644	481.616	
14	1894	1.792.326	1.315.420	1 318.764	1·132.084	473.562	183.336	
15	1895	1.791.200	1.740.970	1.304.384	1.297.864	486.816	443.106	
16	1896	1.799.200	1.840.664	1.319.958	1.465.914	479.242	374.750	
17	1897	1.836.124	1.896.354	1.357.904	1.322.050	478.220	574.304	
18	1898	1.880.326	1.749.040	1.326.232	1.313.130	554.094	435.910	
19	1899	2.348.836	2,435.902	1.501.064	1.458.826	847.772	977.076	
20	1900	2.371.716	1.374.506	1.633.456	1.501.538	738.260	872.968	
21	1901	2.343.574	2.458.508	1.634.374	1.448.735	709.200	1.009.773	
22	1902	2.343.656	2.682·819	1.588.517	1.656.718	755.139	1.026.101	
23	1903	2.388.424	2.596.358	1.588·517	1 592.838	799.907	1.003.520	

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

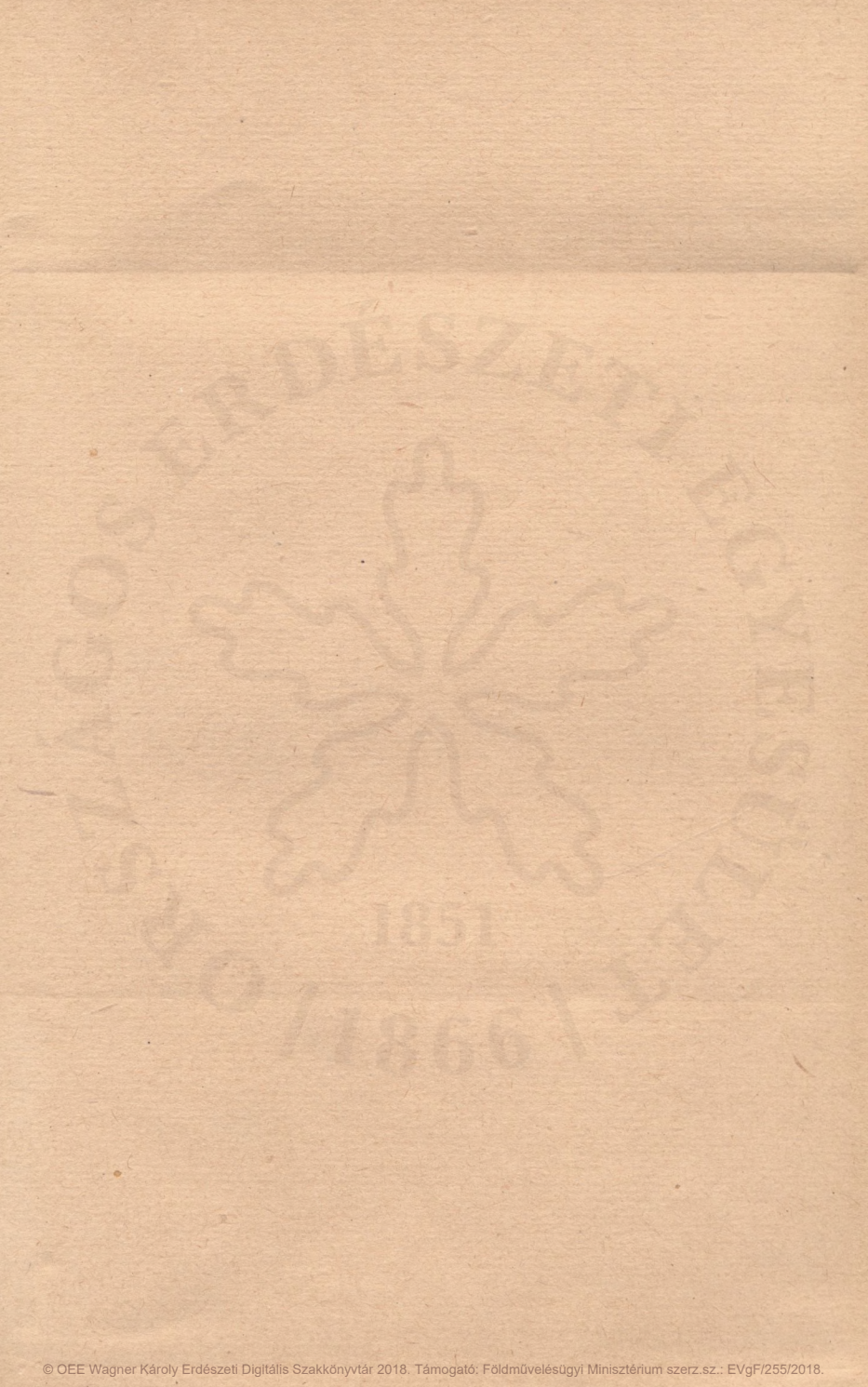

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.
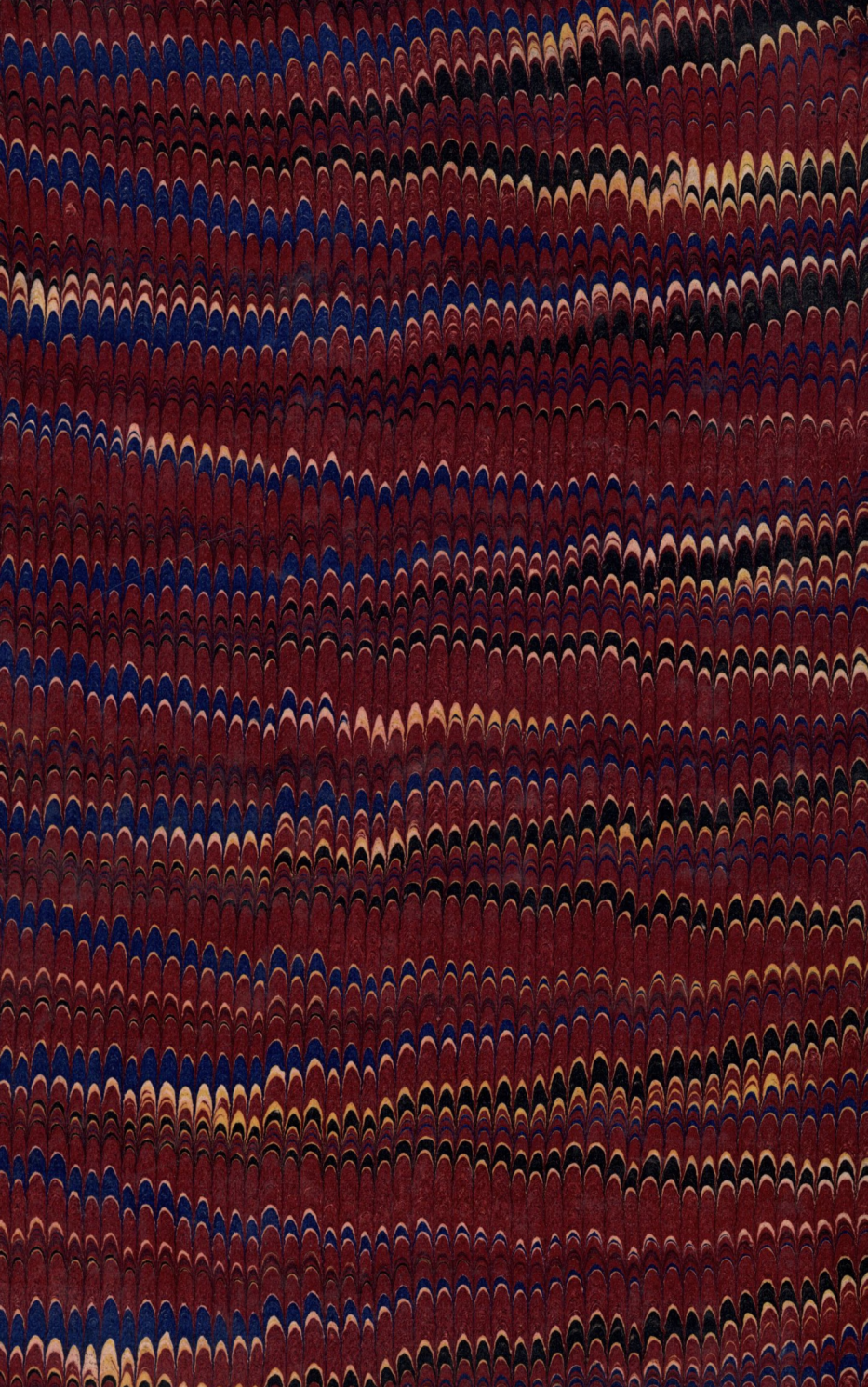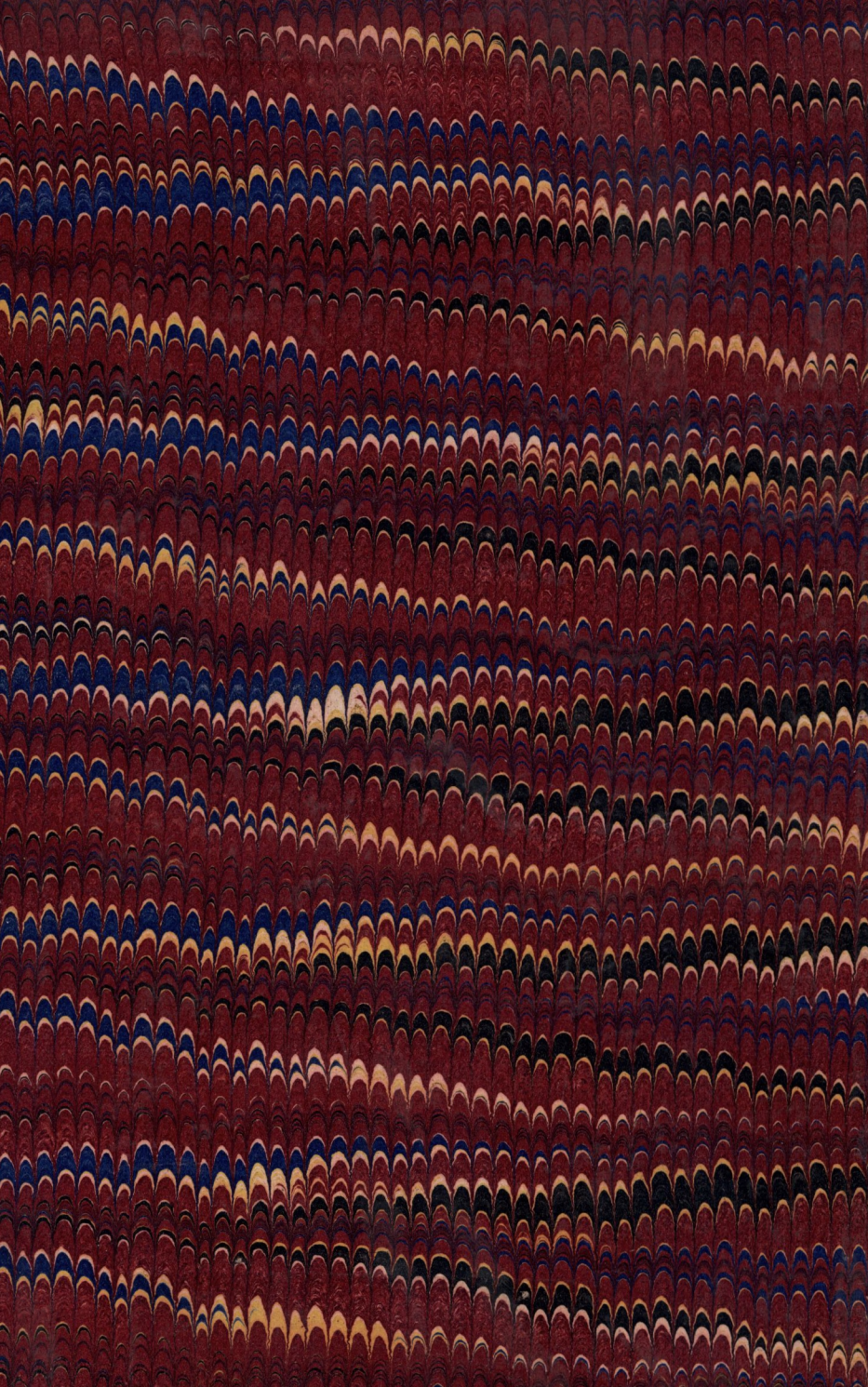
© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.